

Kehittävä ja kehittyvä restonomin opinnäytetyö

Angeria Mervi, YTM, lehtori, Matkailupalveluiden osaamisala, Lapin ammattikorkeakoulu

Häikiö Sisko, FM, lehtori, Matkailupalveluiden osaamisala, Lapin ammattikorkeakoulu

Liimatta Matti, KTM, lehtori, Matkailupalveluiden osaamisala, Lapin ammattikorkeakoulu

asiasanat: koulutus, opinnäytetyö, kehittäminen

Kehittävä opinnäytetyö

Ammattikorkeakouluissa opinnäytetyö on mukaillut pitkälti tieteellisten yliopistotutkintojen opinnäytetöitä. Työelämässä ja restonomin työ- ja toimintaympäristöissä tarvitaan ensisijaisesti käytännönläheistä kehittämistyötä. Alkuvuodesta 2014 aloimme suunnata osaamisalallamme tehtäviä suomenkielisiä opinnäytteitä kohti kehittäviä opinnäytteitä, koska halusimme selkiyttää restonomin opinnäytetyön tehtävää ja profiilia sekä kaikinensa opinnäytetyöprosessia.

Opinnäytetöissä kehitetään työelämää ja matkailualaa monipuolisesti. Kehittämistehtävissä korostuvat niin yhteiskunnan ajankohtaiset teemat kuin restonomikoulutuksen keskeiset painopistealueet unohtamatta toimeksiantajaorganisaatioiden kehittymisen vaatimuksia. Opinnäytetyöt tehdään pääsääntöisesti toimeksiantoina, jolloin ne vastaavat työelämän kehittämistarpeisiin ja toimeksiantajat voivat hyödyntää tuloksia kehittäessään omaa toimintaansa. Tällöin voidaan puhua jo orastavasta työelämäkehittämisestä. Opinnäytteissä on tarkasteltu matkailua monipuolisesti, on kehitetty muun muassa digitaalista markkinointia, asiakaskokemuksen johtamista, tapahtumia, tuote- ja liiketoimintakonsepteja, palveluprosesseja sekä työyhteisön toimivuutta.

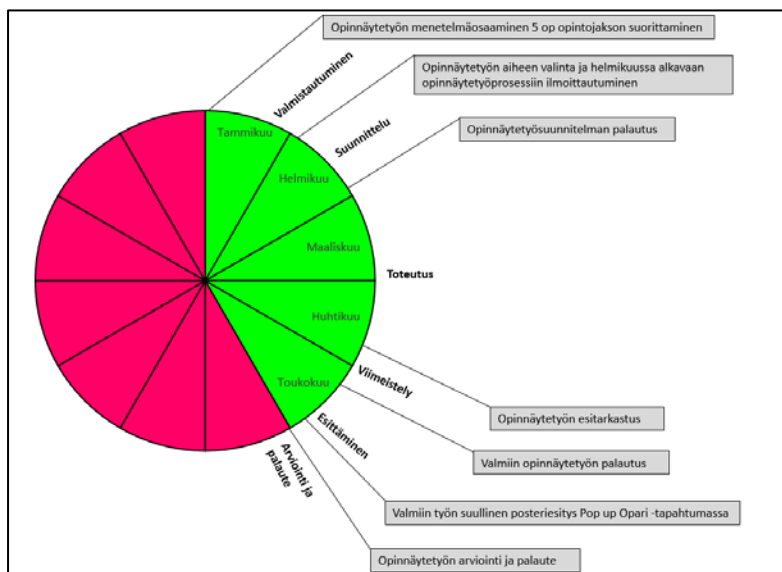
Lähtökohdiltaan työelämää kehittäväksi tarkoitettu opinnäytetyö kehittää myös paljon muuta. Varsinaisen kehittämistehtävän lisäksi se kehittää ainakin tekijäänsä, työelämäverkostoja ja -suhteita, ammattikorkeakoulun profiilia sekä ohjaajia. Kehittävä opinnäytetyö harjaannuttaa tekijöitä työelämässä tarvittavien kehittämismenetelmien hyvään hallintaan. Se ohjaa

tekijöitensä tulos- ja tavoitehakuiseen toimintaan, hallittuun itsensä johtamiseen ja ajanhallintaan sekä kriittis-eettisen reflektoinnin tason saavuttamiseen oppimisessa. Se haastaa tavanomaisia ja perinteisiä työtapoja sekä kannustaa rohkeisiin valintoihin ja ratkaisuihin opinnäytetyöprosessissa. Se kehittää osapuolia tekemään töitä aidosti yhdessä korostaen yhteiskehittämisen (co-creation) merkitystä työelämäverkostoissa. Se ohjaa ja kehittää ammattikorkeakoulun profiilia sekä rikastaa opinnäytetyöohjaajien työskentely- ja ajattelutapoja.

Opettamisesta ohjaukseen

Opinnäytetyöprosessi sisältää opinnäytetyöhön valmistautumisen sekä varsinaisen opinnäytetyön suunnittelun, toteutuksen, raportoinnin, esittämisen ja arvioinnin. Prosessi on rakennettu vastaamaan ja tukemaan opinnäyte- ja kehittämistyössä tarvittavaa osaamista ja työskentelytapoja. Se ohjaa opiskelijaa ottamaan aidon vastuun omasta työskentelystään. Opinnäytetyöprosessin selkiyttämässä tavoitteenamme on ollut yksinkertaistaa prosessin eri vaiheita sekä vahvistaa verkostoitumista, vuorovaikutusta sekä positiivista oppimisen ja tekemisen ilmapiiriä. Tämä kaikki on edellyttänyt omien vakiintuneiden toimintatapojen kyseenalaistamista sekä olemassa olleiden ohjeiden, sääntöjen ja määräysten merkityksen uudelleen pohtimista. Jo aiemmin restonomikoulutuksessa on kehitetty opinnäytetyöprosessia kollektiiviseksi, vertaisoppimiseen perustuvaksi oppimiseksi sekä siirrytty opinnäytetöiden yksilöohjauksesta ryhmäohjaukseen.

Opinnäytetyö on yksi ammattikorkeakoulun laajimmista opintokokonaisuuksista. Sen ajoittaminen ja aikatauluttaminen opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan on tärkeä osa opinnäytetyöhön valmistautumista. Opinnäytetyöprosessissa on neljä aloitusmahdollisuutta lukuvuoden aikana, opiskelija voi aloittaa opinnäytetyönsä helmi-, touko-, elo- tai lokakuussa. Opinnäytetyöprosessin keskimääräinen kesto on 4–6 kuukautta.



Kuvio 1. Opinnäytetyöprosessin vaiheet.

Opinnäytetöiden ohjaus tapahtuu pienryhmissä. Opinnäytetöiden ja ryhmien ohjauksesta vastaa viiden ohjaajan tiimi. Heidän lisäksi tärkeitä ohjaajia ovat informaattikko, toimeksiantaja sekä opiskelijatoverit. Opinnäytetyöskentelyn keskeinen ohjausympäristö on yhteinen työtila Moodlessa, jonne on koottu opinnäytetyön ohjeet ja lomakkeet ja jonne opiskelijat palauttavat raporttitekstejään koko prosessin ajan. Ryhmäohjauksia järjestetään ryhmän kanssa sovittuna ajankohtana joko liveinä ja/tai virtuaalisesti verkko-oppimisympäristöissä (iLincissä).

Opinnäytetyön ryhmäohjaus on ennen kaikkea projekti- ja prosessiohjausta. Ohjaustapaamisissa käsitellään opinnäytetyöhön ja sen tekemiseen liittyviä osa-alueita, kysymyksiä, onnistumisia ja haasteita. Ohjauksen tavoitteena on auttaa opiskelijoita tekemään järkevästi perusteltuja valintoja omassa opinnäytetyössään ja saavuttamaan oppimiselle asettamansa tavoitteet sekä syvällisesti ymmärtämään opinnäytteensä kehittämistehtävän. Ohjaustapaamisissa ei opeteta eikä ohjaaja ole auktoriteetti, tiedonlähde tai -jakaja, vaan ohjaajan tehtävänä on havainnoida, ohjata, tukea ja arvioida opiskelijan edistymistä ja oppimista kyselemällä ja antamalla palautetta. Vastuu opinnäytetyön tekemisestä ja siihen liittyvistä valinnoista on aina opiskelijalla, jolloin opinnäytetyö saa ja sen tulee olla tekijänsä, ei ohjaajien näköinen. Myös opiskelijoiden keskinäinen verkostoituminen ja vuorovaikutus sekä toisten kokemusten hyödyntäminen tukee oppimista ja ammatillista kasvua. Olemmekin

huomanneet, että omaehtoinen aktiivinen osallistuminen ohjauksiin ja keskusteluun jäsentää opinnäytetyötä ja -työskentelyä.

Myös kielenohjaus on integroitu osaksi opinnäytetyöprosessia. Se ei ole erillinen osa ohjausta, vaan opinnäytetyöraportin kirjoittamiseen liittyviä asioita käsitellään prosessin eri vaiheissa. Kielenohjaaja antaa palautetta opinnäytetyösuunnitelmasta sekä esitarkastukseen palautettavasta opinnäytetyöstä. Sen lisäksi kirjoittamista sekä kieli- ja ulkoasun viimeistelyä ohjataan ryhmäohjauksissa. Ohjauksen tavoitteena on saada opinnäytetyöraportista mahdollisimman selkeä. Vastuu tekstistä on kuitenkin opinnäytetyön tekijällä eikä kielenohjaaja korjaa tekstejä.

Opinnäytetyöseminaarit olemme korvanneet Pop up Opari -tapahtumalla, jossa opiskelijat esittävät opinnäytetyönsä suullisesti posterin avulla. Posterinäyttely on koettu hyväksi tavaksi esittää opinnäytetyöissä tehtyjä alan kehittämistuloksia, sillä se mahdollistaa mutkattoman vuorovaikutuksen tekijöiden, opiskelijoiden, ohjaajien ja toimeksiantajien välillä. Yhteiset tapaamiset luovat mahdollisuuden myös alueen toimijoiden ja yritysten verkostoitumiseen.



Kuva 1. Pop up Opari -tapahtuma.

Kehittyvä opinnäytetyö

Opinnäytetyöprosessia koskeva kehittämistyö on tuottanut toivomiamme tuloksia. Se näkyy muun muassa opiskelijoiden käyttämien kehittämismenetelmien monipuolistumisena sekä positiivisempänä ja avoimena työskentelyilmapiirinä: opinnäytetyöt eivät yritä olla pikkugraduja eikä opinnäytetyö ole enää pelottava mörkö!

Kehittyvä opinnäytetyö ei kuitenkaan olisi nimensä mukainen, ellei sitä kehitettäisi edelleen. Opinnäytetyöprosessin keskeisimpiä kehittämiskohteita ovat kirjoittamisen ja tiedonhaun entistä vahvempi integrointi osaksi opinnäytetyöohjausta, opiskelijoiden kyky itsensä johtamiseen ja arjen hallintaan sekä monialaisten opinnäytetyöryhmien muodostaminen.

Kielenohjauksen käytänteitä pitäisi kehittää entistä toiminnallisemmiksi, jolloin opiskelijat voivat työstää raporttitekstejään ohjaustilanteissa. Myös opinnäytetyön tulosten raportointia voisi kehittää vastaamaan paremmin kehittävän opinnäytetyön ja työelämän tarpeita: millä keinoilla opinnäytetyön tuloksista voi ja kannattaa viestiä elinkeinolle, toimeksiantajalle, muille sidosryhmille, ammattikorkeakoululle ja opiskelijoille?

Kehittämistä vaatii myös opiskelijoiden omaehtoinen sitouttaminen prosessiin. Kaikilla opiskelijoilla vapaus itsenäiseen työskentelyyn opinnäytetyöprosessin aikana ei toteudu vastuunkantona. Vapaus voidaan nähdä myös tilaisuutena olla tekemättä mitään tai opiskelija ei vain yksinkertaisesti saa itseään niskasta kiinni. Opiskelijoiden kyky arjen ja ajan hallintaan sekä itsensä johtamiseen korostuvat opinnäytetyöprosessissa, jossa opiskelijan tulee pääosin itse suunnitella ja aikatauluttaa työskentelynsä. Tarkkoihin annettuihin aikatauluihin ja tehtäviin tottuneille opiskelijoille tämä on suuri muutos, joten projektimaista työskentelyä tulee toteuttaa vahvemmin myös muissa opinnoissa.

Tulevaisuudessa voitaisiin puhua myös Lapin ammattikorkeakoulun yhteisistä kehittävästä opinnäytetöistä, jos töitä tehtäisiin monialaisesti. Monialaisissa opinnäytetöissä opiskelijat voisivat työskennellä aidoissa työelämän toiminta- ja kehittämisympäristöissä, joissa yhdistyvät eri toimialat ja osaaminen.

Restonomien opinnäytetyö kehittyy monella tapaa ja kehittää monipuolisesti jopa sen ohjaajia.

Lähteet

Pyhäjärvi, J. & Tolonen-Martikainen, M. 2013. Opinnäytetyö on enemmän kuin raportti - Kokemuksia työelämälähtöisestä teemapohjaisesta ryhmäopinnäytetyöpilotista. Teoksessa H. Kangastie (toim.) Osaamisperustaiset opetussuunnitelmat ja ongelmaperustainen oppiminen – kokemuksia oppimisen ja opetuksen kehittämisestä Rovaniemen ammattikorkeakoulussa, 15–

21. Viitattu 19.9.2016. <http://www.ramk.fi/loader.aspx?id=7762ff2a-164a-4564-b321-5c900d955cef>.

Vesterinen, P. 2001. Projektiopiskelu ja -oppiminen ammattikorkeakoulussa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.